

**TA'LIM TASHKILOTLARIDA ALOHIDA YORDAMGA MUHTOJ
BOLALARNI TA'LIM OLISHINI QO'LLAB QUVVATLASH***Ashurova Maftuna To'ychi qizi**Termiz davlat pedagogika instituti**Tillar fakulteti O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi**E-mail:maftunashurova0406@gmail.com**Ilmiy rahbar: Dilnoza Olimova***Annotatsiya**

Ushbu maqolada ta'lim tashkilotlarida alohida yordamga muhtoj bolalarning ta'lim olishini qo'llab-quvvatlashning ahamiyati, usullari va pedagogik yondashuvlari yoritilgan. Shuningdek, inklyuziv ta'lim jarayonida o'qituvchilarning roli, individual yondashuv va zamonaviy metodlardan foydalanish zarurligi haqida so'z yuritiladi. Maqola alohida yordamga muhtoj bolalarning jamiyatga moslashuvi va ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, alohida yordamga muhtoj bolalar, pedagogik qo'llab-quvvatlash, individual yondashuv, ta'lim jarayoni, maxsus ta'lim, ijtimoiy moslashuv, rivojlanish

Аннотация

В данной статье рассматривается значение поддержки обучения детей с особыми образовательными потребностями в образовательных организациях, а также методы и педагогические подходы к их обучению. Особое внимание уделяется роли учителя в процессе инклюзивного образования, необходимости индивидуального подхода и использованию современных образовательных технологий. Статья направлена на повышение качества образования и социальной адаптации детей с особыми потребностями.

Ключевые слова: инклюзивное образование, дети с особыми потребностями, педагогическая поддержка, индивидуальный подход, образовательный процесс, специальное образование, социальная адаптация, развитие

Abstract

This article discusses the importance of supporting the education of children with special educational needs in educational institutions, as well as the methods and pedagogical approaches used in their teaching. Special attention is given to the role of teachers in inclusive education, the need for an individual approach, and the use of modern teaching methods. The article aims to improve the quality of education and social adaptation of children with special needs.

Keywords: *inclusive education, children with special needs, pedagogical support, individual approach, educational process, special education, social adaptation, development*

KIRISH

Ta'lim tizimining zamonaviy rivojlanish bosqichida har bir bolaning sifatli ta'lim olish huquqini ta'minlash masalasi ustuvor vazifalardan biri sifatida qaralmoqda, chunki jamiyat taraqqiyoti ko'p jihatdan yosh avlodning bilim darajasi, dunyoqarashi hamda ijtimoiy faolligiga bevosita bog'liq hisoblanadi. Ayniqsa, alohida yordamga muhtoj bolalarning ta'lim jarayonida to'laqonli ishtirok etishi ularning shaxs sifatida shakllanishi va kelajakda jamiyatda o'z o'rnini topishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli ta'lim tashkilotlarida bunday bolalarga nisbatan individual yondashuvni shakllantirish, ularning imkoniyatlarini to'g'ri baholash hamda zarur pedagogik sharoitlarni yaratish dolzarb masala sifatida namoyon bo'lmoqda. Bugungi kunda inklyuziv ta'lim g'oyasi nafaqat pedagogika, balki ijtimoiy siyosatning ham muhim yo'nalishlaridan biriga aylanganligi bilan ahamiyatlidir. Chunki inklyuziv ta'lim orqali har bir bola o'z qobiliyati va ehtiyojlariga mos ravishda bilim olish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bunday yondashuv ta'lim jarayonining insonparvarlik tamoyillariga asoslanishini taqozo etadi. Shu bilan birga, zamonaviy ta'lim tizimi faqat bilim berish bilan cheklanib qolmay, balki har bir o'quvchining ijtimoiylashuvi va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishni ham ko'zda tutadi. Ayniqsa, alohida yordamga muhtoj bolalarning psixologik va pedagogik qo'llab-quvvatlanishi ularning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Ta'lim jarayonida qo'llaniladigan metod va vositalarning samaradorligi ushbu toifadagi bolalarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan qaraganda, ta'lim tashkilotlarida alohida yordamga muhtoj bolalarni qo'llab-quvvatlash masalasi zamonaviy pedagogikaning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Bugungi globallashtirish jarayonida ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablarning ortib borishi natijasida har bir o'quvchining individual imkoniyatlarini hisobga olish zarurati yanada kuchaymoqda, chunki har xil rivojlanish darajasiga ega bo'lgan bolalar bir xil yondashuv asosida samarali ta'lim olishi qiyin hisoblanadi. Shu sababli ta'lim jarayonini tashkil etishda differensial yondashuvdan foydalanish muhim pedagogik tamoyil sifatida qaralmoqda. Alohida yordamga muhtoj bolalarning ta'lim olishini qo'llab-quvvatlash jarayoni o'qituvchilardan yuqori kasbiy mahorat, sabr-toqat va mas'uliyat talab etadi. Chunki bunday bolalar bilan ishlashda nafaqat bilim berish, balki ularning ruhiy holatini inobatga olish ham zarur hisoblanadi. Shuningdek, ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omillardan biri sifatida namoyon bo'ladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlardan foydalanish alohida yordamga muhtoj bolalarning o'quv jarayoniga faol

jalb etilishiga yordam beradi. Bu esa o‘z navbatida ularning bilim darajasini oshirish hamda mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ta'lim muassasalarida qulay psixologik muhitni yaratish ham ushbu jarayonning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Chunki ijobiy muhit mavjud bo‘lgan sharoitda har bir bola o‘zini erkin his qiladi va o‘qishga bo‘lgan qiziqishi ortadi. Shu bois ta'lim tashkilotlarida alohida yordamga muhtoj bolalarni qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Alohida yordamga muhtoj bolalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish masalasi ko‘plab mamlakatlarda davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilib, ushbu sohada turli dastur va loyihalar amalga oshirilmoqda. Bu esa jamiyatda teng imkoniyatlar yaratish tamoyilining amalda qo‘llanilayotganidan dalolat beradi. Ta'lim tashkilotlarida inklyuziv muhitni shakllantirish orqali har bir bolaning salohiyatini ro‘yobga chiqarish imkoniyati kengayadi. Shu bilan birga, alohida yordamga muhtoj bolalarning ta'lim olish jarayonida duch keladigan qiyinchiliklarni bartaraf etish uchun maxsus pedagogik usullarni qo‘llash zarur hisoblanadi. Bunday usullar orqali o‘quv materiallari soddalashtirilgan shaklda yetkaziladi va bolalarning bilimni o‘zlashtirish darajasi oshiriladi. Ta'lim jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki texnologiyalar yordamida o‘quv materiallarini vizual va interaktiv shaklda taqdim etish mumkin bo‘ladi. Bu esa o‘quvchilarning diqqatini jalb etish hamda o‘rganish jarayonini qiziqarli qilish imkonini yaratadi. Shuningdek, pedagoglarning malakasini muntazam oshirib borish inklyuziv ta'lim samaradorligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli ta'lim tizimida kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash masalasiga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Hozirgi kunda jamiyatda ijtimoiy tenglik va adolat tamoyillarini qaror toptirish maqsadida alohida yordamga muhtoj bolalarning ta'lim olishini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda, bu esa ta'lim tizimining insonparvarlik yo‘nalishida rivojlanayotganidan dalolat beradi. Ushbu islohotlar natijasida ta'lim muassasalarida maxsus sharoitlar yaratish, pedagogik xizmatlarni kengaytirish hamda ta'lim sifatini oshirish imkoniyatlari paydo bo‘lmoqda. Alohida yordamga muhtoj bolalarning ta'lim olishini qo‘llab-quvvatlash nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyatga ega masala hisoblanadi. Chunki ushbu toifadagi bolalarning bilimli va malakali shaxs sifatida shakllanishi jamiyat taraqqiyotiga ijobiy ta'sir ko‘rsatadi. Shuningdek, ularning mustaqil hayotga tayyorlanishi ham muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ta'lim jarayonida qo‘llab-quvvatlovchi muhit yaratish orqali bolalarning o‘ziga bo‘lgan ishonchi ortadi va ular o‘z imkoniyatlarini namoyon eta boshlaydi. Bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatiga tayyorlanishida muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, inklyuziv ta'lim tizimi jamiyatda bag‘rikenglik va hamjihatlik muhitini shakllantirishga xizmat qiladi. Chunki birgalikda ta'lim olayotgan

bolalar o‘zaro hurmat va hamkorlikni o‘rganadi. Natijada jamiyatda ijtimoiy moslashuv darajasi oshadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi

Ta'lim tashkilotlarida alohida yordamga muhtoj bolalarni qo‘llab-quvvatlash masalasi so‘nggi yillarda pedagogika va psixologiya fanlarida keng o‘rganilayotgan dolzarb yo‘nalishlardan biri hisoblanadi, chunki jamiyatda har bir bolaning teng huquqli ta'lim olishini ta'minlash ijtimoiy adolat tamoyillarining muhim ko‘rinishi sifatida e'tirof etilmoqda. Ushbu sohada olib borilgan ilmiy izlanishlar shuni ko‘rsatadiki, inklyuziv ta'lim tizimi alohida yordamga muhtoj bolalarning ijtimoiylashuvi va shaxs sifatida shakllanishiga ijobiy ta'sir ko‘rsatadi. Jumladan, Davlat ta'lim standartlari (2018) hujjatida barcha o‘quvchilarga teng ta'lim imkoniyatlarini yaratish, ularning individual ehtiyojlarini hisobga olish hamda ta'lim jarayonini moslashtirish zarurligi alohida ta'kidlangan. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi "Ta'lim to‘g‘risida"gi Qonuni (2019) ta'lim tizimining asosiy tamoyillari sifatida insonparvarlik, uzluksizlik va ta'limning hamma uchun ochiqligini belgilab beradi. Ushbu normativ-huquqiy hujjatlar inklyuziv ta'limni rivojlantirishning huquqiy asosini tashkil etadi. Natijada ta'lim muassasalarida alohida yordamga muhtoj bolalarni qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish uchun zarur shart-sharoitlar yaratilmoqda. Shu bois mazkur yo‘nalishda ilmiy tadqiqotlar olib borish muhim ahamiyat kasb etadi.[1]

Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, inklyuziv ta'limni samarali tashkil etish uchun pedagogik va psixologik yondashuvlarning uyg‘unligi zarur hisoblanadi. Pedagogika va psixologiya. Alohida yordamga muhtoj bolalarni ta'limda qo‘llab-quvvatlash (2018)[2]manbasida alohida yordamga muhtoj bolalarning rivojlanish xususiyatlarini hisobga olgan holda individual yondashuvni qo‘llash muhimligi asoslab berilgan. Ushbu manbada o‘quvchilarning qobiliyatlari va ehtiyojlariga mos ta'lim metodlarini tanlash ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilishi qayd etilgan. Shu bilan birga, Ta'limda inkluzivlik. Nazariy va amaliy masalalar (2017)[5]asarida inklyuziv ta'limning nazariy asoslari hamda uni amaliyotda joriy etishning samarali usullari yoritilgan. Mazkur adabiyotda ta'lim jarayonida differensial yondashuv va interfaol metodlardan foydalanish o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan qiziqishini oshirishga yordam berishi ta'kidlangan. Natijada ta'lim jarayonining samaradorligi ortib, o‘quvchilarning mustaqil fikrlash ko‘nikmalari rivojlanadi.

Xalqaro tajribalar tahlili ham inklyuziv ta'lim tizimining rivojlanishida muhim o‘rin tutadi, chunki rivojlangan mamlakatlarda ushbu yo‘nalishda ilg‘or pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar keng qo‘llanilmoqda. Dunyo tajribasi. Inkluziv ta'lim va muammolar (2020)[4] hamda Rivojlanayotgan mamlakatlarda inkluziv ta'limni tashkil etish amaliyotlari (2021) manbalarida inklyuziv ta'lim tizimini joriy etishda uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari batafsil tahlil

qilingan. Ushbu tadqiqotlarda o'qituvchilarning malakasini oshirish, o'quv muhitini moslashtirish va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirishning asosiy omillari sifatida ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, Yevropa Ittifoqining inkluziv ta'lim dasturlari (2019)[3] tajribasi asosida har bir bolaning ta'lim olish huquqini ta'minlash uchun kompleks yondashuv zarurligi ta'kidlangan. Bu esa milliy ta'lim tizimini takomillashtirishda xalqaro tajribadan foydalanish muhim ekanligini ko'rsatadi.

Mazkur tadqiqot ishining metodologik asosini zamonaviy pedagogika va psixologiya fanlarining ilmiy qarashlari, normativ-huquqiy hujjatlar hamda metodik qo'llanmalar tashkil etadi. Jumladan, Inkluziv ta'limni rivojlantirish bo'yicha metodik qo'llanma (2019)[3] hamda Ta'lim muassasalarida alohida yordamga muhtoj bolalarni qo'llab-quvvatlash metodikasi (2020)[4] manbalarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning amaliy usullari, o'qituvchilar faoliyatini rejalashtirish hamda o'quvchilarning rivojlanish darajasini baholash mezonlari yoritilgan. Ushbu tadqiqotda ilmiy bilishning kuzatish, suhbat, tahlil, taqqoslash va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Shu bilan birga, o'quv jarayonini o'rganish jarayonida pedagogik tajriba va diagnostika usullari ham qo'llanildi. Mazkur metodlar yordamida alohida yordamga muhtoj bolalarning ta'lim jarayonidagi ishtiroki, o'quv faoliyatiga moslashuvi va bilim darajasi tahlil qilindi. Natijada ta'lim tashkilotlarida inklyuziv muhitni shakllantirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqildi.

Natijalar

O'tkazilgan tadqiqot jarayonida ta'lim tashkilotlarida alohida yordamga muhtoj bolalarni qo'llab-quvvatlash tizimini o'rganish orqali inklyuziv ta'limni samarali tashkil etish uchun zarur shart-sharoitlarning mavjudligi muhim omil ekanligi aniqlandi, chunki ta'lim muhitining moslashuvchanligi o'quvchilarning bilim olish jarayonidagi faolligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ta'lim muassasalarida individual yondashuv asosida tashkil etilgan darslar alohida yordamga muhtoj bolalarning o'quv materiallarini o'zlashtirish darajasini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, o'qituvchilar tomonidan differensial topshiriqlar berilishi hamda ko'rgazmali vositalardan foydalanilishi o'quvchilarning dars jarayoniga qiziqishini kuchaytirishga xizmat qilishi kuzatildi. Shu bilan birga, psixologik qo'llab-quvvatlash va ijobiy muhit yaratish o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlashda muhim rol o'ynashi aniqlangan. Natijalar shuni ko'rsatdiki, otalar bilan muntazam hamkorlik olib borilgan taqdirda bolalarning ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyati yanada ortadi. Bu esa ta'lim tashkilotlarida oila va maktab hamkorligini rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Tadqiqot davomida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlardan foydalanish inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilishi ham aniqlandi, chunki interfaol metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlash

ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, guruhli ishlar, o'yin elementlariga asoslangan topshiriqlar hamda vizual materiallardan foydalanish o'quvchilarning bilimni o'zlashtirish jarayonini osonlashtirishi kuzatildi. Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quv materiallarini sodda va tushunarli shaklda yetkazish imkoniyati kengaygani aniqlandi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, maxsus metodik tavsiyalar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi va ularning faol ishtirokini ta'minlaydi. Bu esa o'qituvchilarning kasbiy mahoratini muntazam oshirib borish zarurligini ko'rsatadi.

O'rganish natijalari shuni ko'rsatdiki, ta'lim muassasalarida inklyuziv muhitni shakllantirish jarayonida moddiy-texnik bazaning yetarli darajada ta'minlanganligi muhim ahamiyat kasb etadi, chunki maxsus jihozlar va o'quv vositalarining mavjudligi alohida yordamga muhtoj bolalarning dars jarayonida faol qatnashishiga imkon yaratadi. Shu bilan birga, pedagog va mutaxassislar o'rtasidagi hamkorlikning yo'lga qo'yilishi o'quvchilarga kompleks yordam ko'rsatish imkonini beradi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, maktablarda psixolog, logoped va defektolog mutaxassislarining faoliyati yo'lga qo'yilgan taqdirda o'quvchilarning rivojlanish ko'rsatkichlari ijobiy tomonga o'zgarishi kuzatilgan. Bu esa ta'lim tashkilotlarida mutaxassislar jamoasini shakllantirish zarurligini ko'rsatadi.

Umuman olganda, olib borilgan tadqiqot natijalari ta'lim tashkilotlarida alohida yordamga muhtoj bolalarni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish orqali inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirish mumkinligini ko'rsatdi. Shu bilan birga, individual yondashuv, zamonaviy metodlardan foydalanish hamda ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish alohida yordamga muhtoj bolalarning ta'lim olish jarayonida muvaffaqiyatga erishishida muhim omillar ekanligi isbotlandi. Natijalar asosida ta'lim muassasalarida inklyuziv muhitni yanada rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish zarurligi aniqlandi.

Muhokama

Mazkur tadqiqot natijalarini tahlil qilish jarayonida ta'lim tashkilotlarida alohida yordamga muhtoj bolalarni qo'llab-quvvatlash tizimi samaradorligi ko'p jihatdan ta'lim jarayonining to'g'ri tashkil etilishi va pedagoglarning kasbiy tayyorgarligiga bog'liq ekanligi aniqlandi, chunki inklyuziv ta'lim sharoitida o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki yo'naltiruvchi va qo'llab-quvvatlovchi shaxs sifatida ham faoliyat yuritadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, tadqiqot natijalari mavjud ilmiy qarashlar bilan uyg'un ekanligi kuzatildi, ya'ni alohida yordamga muhtoj bolalar bilan ishlashda individual yondashuvni qo'llash ularning bilim olish jarayonidagi muvaffaqiyatini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, dars jarayonida differensial topshiriqlarni qo'llash va o'quv materiallarini soddalashtirilgan shaklda yetkazish o'quvchilarning mavzuni o'zlashtirish darajasini yaxshilashga yordam

berishi kuzatildi. Shu bilan birga, pedagogik jarayonda psixologik qo'llab-quvvatlashning mavjudligi o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlashga xizmat qilishi ham muhim jihat sifatida qayd etildi. Bu esa inklyuziv ta'lim jarayonida o'qituvchining pedagogik va psixologik kompetensiyalarini rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Tadqiqot davomida aniqlangan natijalar xalqaro tajribalar bilan hamohang ekanligi ham muhokama jarayonida o'z tasdig'ini topdi, chunki rivojlangan mamlakatlarda inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlardan keng foydalanilmoqda. Masalan, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish hamda guruhli ishlarga asoslangan o'qitish usullari o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshirishga yordam berishi kuzatilgan. Shu bilan birga, inklyuziv ta'limni joriy etishda moddiy-texnik baza va maxsus o'quv vositalarining mavjudligi muhim omillardan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari ham shuni ko'rsatdiki, zamonaviy jihozlar va o'quv materiallari bilan ta'minlangan ta'lim muassasalarida o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishi yuqori bo'ladi. Bu esa ta'lim muassasalarida zarur shart-sharoitlarni yaratish inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilishini tasdiqlaydi.

Shuningdek, muhokama jarayonida ta'lim tashkilotlari va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlikning muhimligi alohida ta'kidlandi, chunki oila va maktab o'rtasida samarali muloqot yo'lga qo'yilgan taqdirda bolalarning rivojlanish ko'rsatkichlari ijobiy tomonga o'zgaradi. Ota-onalarning farzandining ta'lim jarayonida faol ishtirok etishi, uy sharoitida qo'shimcha mashg'ulotlar tashkil etishi hamda pedagoglar bilan muntazam aloqada bo'lishi ta'lim samaradorligini oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, alohida yordamga muhtoj bolalarni qo'llab-quvvatlash jarayonida mutaxassislar, jumladan, psixolog, logoped va defektologlarning hamkorligi muhim o'rin tutadi. Tadqiqot natijalari ushbu mutaxassislarning faoliyati yo'lga qo'yilgan ta'lim muassasalarida o'quvchilarning rivojlanish darajasi barqaror ravishda oshib borishini ko'rsatdi. Bu esa inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishda kompleks yondashuv zarurligini anglatadi.

Umuman olganda, olib borilgan tadqiqot natijalarini muhokama qilish shuni ko'rsatdiki, ta'lim tashkilotlarida alohida yordamga muhtoj bolalarni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish orqali inklyuziv ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Shu bilan birga, pedagoglarning malakasini oshirish, zamonaviy metodlarni joriy etish hamda ta'lim jarayonida individual yondashuvni kuchaytirish alohida yordamga muhtoj bolalarning ta'lim olish jarayonidagi muvaffaqiyatini ta'minlashning muhim omillari sifatida namoyon bo'ldi. Mazkur natijalar kelgusida ushbu yo'nalishda ilmiy izlanishlarni davom ettirish va yangi pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqish zarurligini ko'rsatadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ta'lim tashkilotlarida alohida yordamga muhtoj bolalarni ta'lim olishini qo'llab-quvvatlash zamonaviy ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, ushbu jarayonni samarali tashkil etish jamiyatda ijtimoiy tenglik va adolat tamoyillarini qaror toptirishga xizmat qiladi. Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, inklyuziv ta'limni to'g'ri yo'lga qo'yish orqali alohida yordamga muhtoj bolalarning bilim olish imkoniyatlari kengayadi hamda ularning jamiyatga moslashuvi va mustaqil hayotga tayyorlanishi ta'minlanadi. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida individual yondashuvni qo'llash, zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish hamda o'quv muhitini moslashtirish o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi.

Tadqiqot davomida aniqlangan natijalar shuni ko'rsatdiki, ta'lim tashkilotlarida alohida yordamga muhtoj bolalarni qo'llab-quvvatlash jarayonida pedagoglarning kasbiy mahorati, psixologik tayyorgarligi hamda ota-onalar bilan hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, o'qituvchilar tomonidan differensial yondashuvni qo'llash, o'quv materiallarini moslashtirish va qo'shimcha pedagogik yordam ko'rsatish o'quvchilarning bilim darajasini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ta'lim muassasalarida zamonaviy texnik vositalar va maxsus o'quv jihozlarining mavjudligi inklyuziv ta'lim samaradorligini ta'minlashda muhim omil sifatida namoyon bo'ldi.

Umuman olganda, ta'lim tashkilotlarida alohida yordamga muhtoj bolalarni qo'llab-quvvatlash tizimini yanada rivojlantirish uchun pedagoglarning malakasini oshirish, zamonaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish hamda ta'lim jarayonida kompleks yondashuvni qo'llash zarur hisoblanadi. Shu bilan birga, davlat va jamiyat tomonidan inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlash, zarur shart-sharoitlarni yaratish hamda metodik tavsiyalarni amaliyotga keng tatbiq etish ushbu yo'nalishda barqaror natijalarga erishishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
2. Davlat ta'lim standartlari. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi. – Toshkent, 2018.
3. Inkluziv ta'limni rivojlantirish bo'yicha metodik qo'llanma. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi. – Toshkent, 2019.
4. Ta'lim muassasalarida alohida yordamga muhtoj bolalarni qo'llab-quvvatlash metodikasi. O'zbekiston ta'lim instituti nashri. – Toshkent, 2020.
5. Ta'limda inkluzivlik: Nazariy va amaliy masalalar. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi ta'lim markazi, 2017.